

Joan Noguera Tur, Adrián Ferrandis Martínez
Mar Riera Spiegelhalder

Pla de recuperació i valorització dels recursos culturals de Tavernes de la Valldigna

Estudios y Documentos

10

Pla de recuperació i valorització dels recursos culturals de Tavernes de la Valldigna

Joan Noguera Tur
Adrián Ferrandis Martínez
Mar Riera Spiegelhalder

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Colecció: Desenvolupament Territorial
Sèrie Estudis i Documents, 10

Director: Joan Romero

Aquesta obra està sota una Llicència Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional.

© Del text: els autors, 2011

© D'aquesta edició: Universitat de València, 2011

DOI: <http://dx.doi.org/10.7203/PUV-OA-8168-7>

ISBN: 978-84-370-8167-0 (Paper)

ISBN: 978-84-370-8168-7 (PDF)

Edició digital

ÍNDIX

1	Introducció	7
2	Formulació d'Hipòtesis i Objectius	9
3	Descripció de la Metodologia de treball.....	11
	3.1 Procés d'Inventari i Catalogació dels Recursos Culturals de Tavernes de la Valldigna	11
	3.2 Diagnòstic de Factibilitat dels Recursos Culturals (DFRC).....	12
	3.2.1 Definició de variables.....	13
	3.2.2 Homogeneïtzació de variables.....	18
	3.3 El Procés de Participació Ciutadana	20
	3.4 Diagnòstic Integrat.....	21
	3.5 Disseny Propostes d'Actuació.....	22
4	Marc Teòric i Conceptual	23
5	Inventari de Recursos Culturals	27
6	Resultats.....	29
	6.1 Diagnòstic de Factibilitat dels Recursos Culturals	29
	6.2 Procés de Participació Ciutadana	36
	6.2.1 Metodologia	36
	6.3 Diagnòstic Turístic-Cultural Integrat: DAFO	44
	6.3.1 <i>Anàlisi Extern: Amenaces i Oportunitats</i>	44
	6.3.2 <i>Anàlisi Intern: Debilitats i Fortaleses</i>	46
7	Propostes d'Actuació.....	53
8	Referències bibliogràfiques.....	87
9	Annexes.....	89
	9.1 Annex 1. Model fitxes treball de camp	91
	9.2 Annex 2. Model entrevistes agents municipals	93
	9.3 Annex 3. Model de qüestionari per als membres de la Comissió de Diagnòstic i Propostes.....	95

ÍNDEX d'ESQUEMES

Esquema 1. La conversió d'un recurs cultural en producte turístic	12
Esquema 2. Model de taula per al Anàlisi de Factibilitat.....	13
Esquema 3. Cultura i territori: una relació per al desenvolupament.....	24

ÍNDEX de GRÀFICS

Gràfic 1. El nou quadrat del desenvolupament	24
Gràfic 2. Anàlisi de necessitats culturals.....	26

ÍNDEX de FIGURES

Figura 1. Exemple fitxa de recurs material	28
--	----

ÍNDEX de TAULES

Taula 1. Organitzacions que componen la Comissió de Diagnòstic i Propostes.....	21
Taula 2. Puntuació Ponderada Recursos Materials	30
Taula 3. Puntuació Ponderada Recursos Immaterials	31
Taula 4. Potencial d'ús Turístic i Conservació Cultural (Recursos Materials)	33
Taula 5. Potencial d'ús Turístic i Conservació Cultural (Recursos Immaterials)	34
Taula 6. Comparativa entre Estat Actual i Potencial d'ús (Recursos Materials).....	35
Taula 7. Comparativa entre Estat Actual i Potencial d'ús (Recursos Immaterials).....	36
Taula 8. Perfil dels Entrevistats	39
Taula 9. Cap a on ha de dirigir-se l'Estratègia Turístic-Cultural del Municipi	40
Taula 10. Estratègies per a Assolir els Objectius Proposats.....	42
Taula 11. Anàlisi DAFO	50

1 Introducció

Al *Dictionary of the Social Sciences*, Gould and Kolb, defineix el terme “Cultura” de la següent manera: “*La cultura consisteix en un conjunt de models de comportaments adquirits, implícits i explícits que, transmesos mitjançant símbols, constitueixen els elements distintius dels grups humans*”. Amb freqüència el terme és emprat per referir-nos als coneixements i esdeveniments musicals, artístics, d’una persona o municipi però, oblidem que cultura és també la gastronomia típica d’una zona, els jaciments d’èpoques i cultures que abans han ocupat el mateix territori, les festes patronals, fins i tot els paratges mediambientals amb què compta el territori.

Durant l’any 2009, l’Ajuntament de Tavernes de la Valldigna, per mitjà del seu alcalde, va manifestar a la Universitat de València l’interés en dur a terme un anàlisi dels recursos culturals del municipi i del seu potencial de recuperació i posada en valor, tant per a la seua utilització com a recurs de desenvolupament, com per a l’ús i gaudiment de la ciutadania, i el reforçament de la identitat territorial. Com a conseqüència, la Unitat de Recerca LOCSUS (*Research Unit on Local Development and Territorial Sustainability*) de l’Institut de Desenvolupament Local del Centre Internacional de Gandia va rebre l’encàrrec de desenvolupar un Pla de Recuperació i Valorització dels Recursos Culturals de Tavernes de la Valldigna, i que es recull en aquest document.

El present treball cataloga els recursos culturals de Tavernes de la Valldigna per tal d’identificar els “elements distintius”, tant materials com immaterials, amb què compta aquest municipi i que hauran de constituir el punt de partida per a realitzar una proposta que permeta una millor i més adequada posada en valor dels mateixos, fet que enriquirà l’economia i la societat local.

La planificació estratègica com a ferramenta de desenvolupament local d’èxit i de futur és àmpliament acceptada i adoptada per molts territoris, al menys des del punt de vista conceptual. Però en parlar d’aquesta, es tendeix a pensar en plans econòmics i urbanístics, obviant uns valors determinants en un territori com són els ambientals, socials i culturals. La intenció de catalogar tots els bens que el terme disposa, no és altra que la de realitzar una proposta sòlida, coherent i de futur que permeta convertir els recursos existents en productes turístics, esdevenint els últims en recursos econòmics que enriqueixen la localitat.

La importància del patrimoni cultural és manifesta a nivell de la Unió Europea. Una de les tres directrius bàsiques continguda a L’Estratègia Territorial Europea a desenvolupar per les futures polítiques territorials dels països membres és “*el desenvolupament sostenible, la gestió intel·ligent i la protecció de la legislació i del patrimoni cultural*”. L’esmentada estratègia, referent territorial a nivell comunitari, ha esdevingut altra que refereix de manera concreta a les *industries culturals*. Com en ella s’especifica, “*els sectors culturals i creatius, fomenten la creativitat i contribueixen a la innovació en altres sectors de l’economia. (...) També actuen com a multiplicador del desenvolupament local ja que constitueixen un poderós catalitzador per atreure turistes, resulten d’una importància estratègica per al creixement i la creació d’ocupació en les ciutats i tenen impactes socials significants a nivell local...*”

Un primer pas en la definició de les potencialitats culturals d'un municipi consisteix en determinar i cartografiar conceptualment el conjunt dels seus recursos culturals. Projectar els recursos culturals com elements essencials per al desenvolupament del territori, no es un procés automàtic ni espontani. La primera part del procediment consisteix en tractar de convertir determinats recursos culturals (fet per al que cal reconèixer els esmentats recursos culturals, i açò ja és un fet de relativa complexitat social, veure Rausell (2007)), en productes turístics. Per tal d'aconseguir-ho, són necessàries unes infraestructures, unes estructures de govern i un entorn més o menys organitzat, que permeten i recolzen el procés.

En aquest treball s'han fet servir ferramentes d'anàlisi emprades en diverses ciències socials, des de l'economia a la geografia, com són l'Anàlisi DAFO i la Matriu de Mercat; al temps que s'han emprat tècniques tradicionals com pot ser la revisió de treballs anteriors, l'enquesta per recollir de manera directa l'opinió dels habitants, les visites de camp per tal de completar, mitjançant l'observació directa, la catalogació d'alguns dels recursos no contemplats anteriorment, la cartografia per una visualització més àmplia i senzilla de la seua localització i per expressar de manera gràfica alguns dels aspectes del diagnòstic i l'estratègia proposada, però també altres més pròpies de la planificació estratègica territorial com ara l'Anàlisi de Factibilitat dels Recursos Culturals, element central en la valoració de l'estat i potencial d'ús dels recursos culturals materials i immaterials que es situa en la base i contribueix a justificar el programa estratègic.

Es aquest un treball amb voluntat d'aplicació per al territori objecte d'anàlisi. Per tant, no sols es presenta una investigació inicial amb aplicació de tècniques i metodologies científiques sinó que, amés, els resultats del treball constitueixen un compendi d'idees articulades al voltant d'un pla d'acció que pot ser desenvolupat amb major profunditat per programes, plans directors i altre conjunt d'actuacions per part dels agents públic i privats del territori, i que pretenent proporcionar als prenedors de decisions locals un instrument clarificador que contribueixca a assolir un model de desenvolupament a llarg termini del municipi més sostenible i ajustat a les necessitats i demandes de la ciutadania.

2 Formulació d'Hipòtesis i Objectius

Aquest Pla de Recuperació i Posada en Valor dels Recursos Culturals de Tavernes de la Vallidigna planteja, com a punt de partida, les següents dues **hipòtesis**:

- ***Estancament estructural de l'actual model turístic de sol i platja***

L'actual situació de crisi econòmica global, manifesta de manera més acusada els indicis d'estancament del model turístic tradicional del municipi centrat en el "sol i platja" i amb una acusada especialització residencialista. Els turistes que segueixen desplaçant-se, tot i l'actual context, demanden, més i més, una oferta més variada, innovadora, complementaria a les activitats turístiques tradicionals.

- ***Escassa posada en valor dels recursos culturals del municipi.***

Molts dels recursos culturals, materials i immaterials, es troben en estat d'abandonament, fins i tot en alguns casos no són coneguts pels propis ciutadans. Aquells reconeguts i en certa mesura valorats, no compten amb una estratègia de difusió i publicitat de l'oferta existent el suficientment desenvolupada.

Al llarg d'aquest treball es pretenen verificar o rebutjar aquestes hipòtesis.

L'enfocament metodològic emprat es qualitatiu. La tria d'aquesta aproximació s'ha fet en la creença, després confirmada, que ens permet obtenir una major profunditat en les dades recollides, una major riquesa interpretativa, i una contextualització de l'entorn i els seus detalls més acurada.

L'**Objectiu General** del treball és el disseny d'una **estratègia de recuperació i posada en valor dels recursos culturals del municipi**, de la que poden derivar-se diversos beneficis. Allò més pragmàtic és contribuir a la millora de l'actual oferta turística del municipi, impulsant un model de gestió integral de l'activitat, basat en la vertebració del territori i els seus agents. D'altra banda, es persegueix una planificació dels usos dels recursos culturals del municipi, segons els següents **Objectius Específics**:

- Impulsar el desenvolupament i la diversificació econòmica a partir de la creació de negoci i mercat a partir de la posada en valor de una part dels recursos culturals del municipi.
- Potenciar el respecte i la gestió sostenible del patrimoni cultural i natural a partir de la seua promoció, difusió i posada en valor.
- Millorar la projecció de la imatge del municipi, posicionant-la com a factor d'atracció de visitants i inversions.
- Facilitar la participació i la implicació del teixit associatiu local en el desenvolupament del projecte.

3 Descripció de la Metodologia de treball

Aquest treball consta de tres fases metodològiques consecutives. En una fase inicial, s'ha dut a terme un *Inventari i Catalogació dels Recursos Culturals de Tavernes de la Vallidigna* mitjançant el desenvolupament d'una fitxa-model que s'ha complimentat per a cadascú dels recursos rellevants del municipi sobre la base d'informació prèvia i d'observació directa. Seguidament, i prenent com a punt de partida el inventari, s'ha fet un *Diagnòstic de Factibilitat* en el que cada recurs cultural ha estat valorat en una sèrie d'indicadors qualitius ponderats en termes del seu estat actual i del seu potencial de futur. Amb aquesta informació s'ha arribat a un Diagnòstic dels recursos culturals del municipi en el que s'ha emprat com a ferramenta una anàlisi DAFO estàndard (*Anàlisi de Debilitats Amenaces Fortaleses i Debilitats*). Amb la finalitat de contrastar els resultats d'aquest diagnòstic i de validar-los amb la societat local, s'ha dut a terme un *procés de participació ciutadana*. Aquests pilars metodològics han possibilitat l'elaboració d'un programa estratègic per a la recuperació i posada en valor dels recursos culturals de Tavernes de la Vallidigna.

En les fases de recopilació d'informació s'ha recorregut a tècniques qualitatives d'obtenció d'informació primària, com son les entrevistes a actors clau del municipi, el model de la qual es pot consultar a l'Annex 2. Així, ha estat possible obtenir una informació més detallada de determinats recursos immaterials que d'altra manera, no hagués estat possible obtenir.

3.1 Procés d'Inventari i Catalogació dels Recursos Culturals de Tavernes de la Vallidigna

Aquest procediment te per objecte l'anàlisi de la situació dels recursos culturals del municipi. Per a tal finalitat s'ha pres com document de partida el catàleg de bens i espais protegits del Pla General d'Ordinació Urbana vigent de Tavernes de la Vallidigna. Aquest catàleg conté un total de 32 bens culturals. A partir de la informació que es conté en el treball previ de catalogació elaborat pel propi ajuntament, s'ha realitzat una revisió orientada a recollir la diversitat cultural i patrimonial del municipi (donant cabuda tant als recursos materials, com al patrimoni simbòlic i immaterial). El catàleg final conté un total de 31 recursos immaterials i 35 recursos materials. Per a cadascú dels elements patrimonials (recursos) considerats, s'ha desenvolupat una fitxa que recull informació rellevant no només per al procés de catalogació si no també per a la presa de decisions.

A mode d'exemple, es pot assenyalar el següent llistat de recursos culturals que han estat considerats en l'anàlisi:

- 1. Festivals culturals**
- 2. Esdeveniments**
- 3. Fires i festes.**
- 4. Patrimoni cultural:**
  - Agrícola
  - Patrimoni preindustrial
  - Jaciments arqueològics

- Patrimoni industrial
- Equipaments tècnics col·lectius: fonts, sèquies, llavadors...
- Arquitectura civil
- Arquitectura militar: castells, torres vigia...
- Patrimoni ritual i ermites
- Patrimoni mediambiental: rutes eco-turístiques, coves...
- Patrimoni gastronòmic

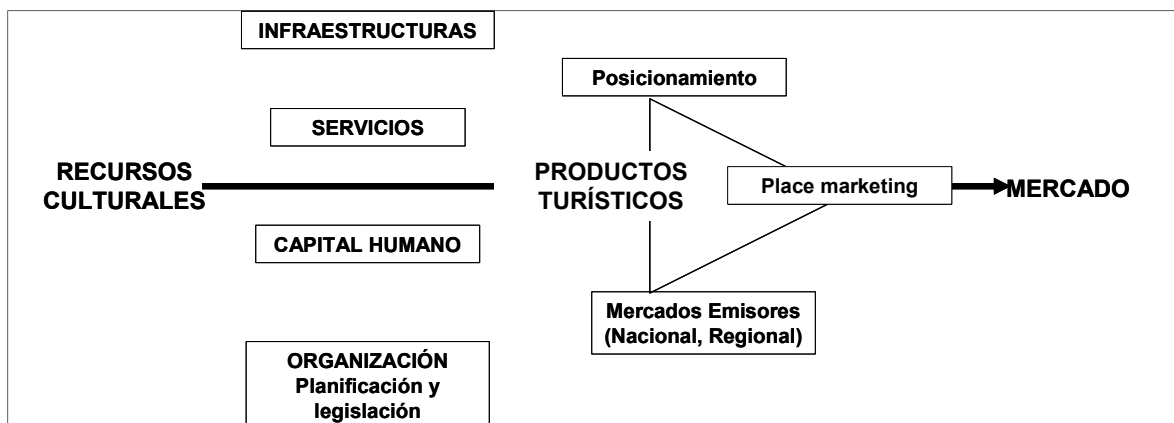
Un cop finalitzat l'anàlisi de la catalogació, es van planificar diverses jornades de *treball de camp* dirigit a la visualització i anàlisi *in situ* dels recursos inventariats que foren considerats més rellevants, de manera que es pogués contrastar el seu estat de conservació, concretar la seua localització, portar a terme un anàlisi del entorn en què es troben, realitzar una valoració inicial del potencial turístic i de conservació de cada recurs, etc. A l'Annex 1 es pot consultar un model de la fitxa de camp emprada per recollir la informació sobre el terreny. Finalitzada la visita de camp, es va procedir a cartografiar digitalment en el territori (georeferenciar) cada un dels recursos culturals identificats.

Tota la documentació obtinguda durant aquest procés ha estat integrada per formar un **Inventari Valoratiu de Recursos Culturals (IVRC)** que forma un document individual d'aquest treball i que conté les fitxes d'inventari per a cada un dels recursos d'interès i que conforma la "matèria primera" a partir de la que treballar en la consecució d'un *Diagnòstic de Factibilitat dels Recursos Culturals (DFRC)* del municipi.

3.2 **Diagnòstic de Factibilitat dels Recursos Culturals (DFRC)**

El pas següent al **Inventari Valoratiu de Recursos Culturals (IVRC)** ha estat la realització d'un **Diagnòstic de Factibilitat dels Recursos Culturals (DFRC)** mitjançant el qual s'obté una valoració ponderada multi-paràmetre de l'estat actual dels recursos inventariats i del grau de dificultat per a la transformació d'aquests recursos en productes (turístics o purament culturals), tenint en compte el següent esquema conceptual (Esquema 1) que inclou la consideració de les variables: infraestructures, serveis, capital humà i organització institucional:

Esquema 1. La conversió d'un recurs cultural en producte turístic

Font: Rausell (2008)

Per aconseguir el diagnòstic de factibilitat, s'ha dut a terme un **Anàlisi de Factibilitat dels Recursos Culturals (AFRC)** (Esquema 2) que ha consistit en la determinació del valor dels recursos com a productes turístics i/o culturals, mitjançant models de categorització i jerarquitització. L'esquema 2 ofereix un exemple d'aquesta tècnica.

Esquema 2. Model de taula per al Anàlisi de Factibilitat

Eix. Recursos	Situació Inicial	Potencial de Mercat	Rellevància	Viabilitat (Financera, territorial... etc.)
Església				
Gastronomia				
Festes				
... Etc.				

La **metodologia** seguida a l'hora de determinar el valor de cada una de les variables s'exposa seguidament. En primera instància, donada la diferent naturalesa de les variables, tan les materials com les immaterials, ha hagut que *definir-les* amb l'objectiu de comprendre de manera més profunda i detallada la valoració atorgada a cada una d'elles en la valoració dels recursos emprada en l'*AFRC*. A continuació, amb la finalitat de poder comparar la valoració atorgada, ha resultat necessari homogeneïtzar les variables per tal de poder comparar-les i jerarquitzar-les segons la puntuació establerta. És aquesta jerarquització la que es visualitza en la *Matriu de Mercat*.

3.2.1 Definició de variables

L'anàlisi de factibilitat es fonamenta en la valoració subjectiva dels recursos culturals a partir de la determinació i categorització de un nombre de variables discretes. A continuació es descriuen les variables considerades en el cas dels recursos materials (secció 3.2.1.1) i dels recursos immaterials (secció 3.2.1.2)

3.2.1.1 Recursos materials

Accessibilitat

Aquesta variable està relacionada amb les condicions d'accés al recurs. És a dir, les facilitats o inconvenients que s'hi poden trobar en arribar al recurs. La variable es divideix en 2 sub-variables, l'accessibilitat externa i interna, que al seu torn, incorporen informació referent al tipus de via per la que circular o passar, per aconseguir arribar al recurs in situ.

Accessibilitat externa → S'entén com l'accessibilitat existent entre l'entorn local pròxim al recurs i l'àrea territorial exterior. És a dir, des de fora del terme municipal en

el què es localitza el recurs. La valoració es puntua amb un 1- *Molt dolenta*, 2- *Dolenta*, 3- *Regular*, 4- *Bona* i 5- *Molt Bona*.

A aquesta sub-variable se li afegeix el tipus de via per la que s'ha de passar per accedir externament al recurs. En aquest cas, es puntua per 1- *Sendes*, 2- *Camí de Terra*, 3- *Camí asfaltat*, 4- *Carretera*, 5- *Autopista i Vies Ràpides*.

Accessibilitat interna → S'entén com l'accessibilitat existent des de l'entorn local o municipal, fins arribar al recurs *in situ*. És des del lloc on finalitza l'accés extern en arribar al municipi, fins als peus del propi recurs. Igualment com en el cas de l'externa, es puntua amb 1- *Molt dolenta*, 2- *Dolenta*, 3- *Regular*, 4- *Bona* i 5- *Molt Bona*.

A aquesta sub-variable se li afegeix també, el tipus de via per la que s'ha de passar per accedir externament al recurs. Ara també, es puntua per 1- *Sendes*, 2- *Camí de Terra*, 3- *Camí asfaltat*, 4- *Carretera*, 5- *Autopista i Vies Ràpides*.

A més, en aquesta sub-variable interna se l'incorpora el factor temps. Els minuts necessaris per accedir *in situ* al recurs. De la mateixa manera, es pot definir com el recorregut fins completar l'accessibilitat interna, mesurat en minuts. La puntuació oscil·la segons la següent variació temporal: 1- *30 i més minuts*, 2- *Entre 20 i 30 min.*, 3- *Entre 10 i 20 min.*, 4- *Entre 5 i 10 min.*, 5- *Si és menys de 5 min.*

L'Accessibilitat global o total es calcularà a partir de la suma de totes les anteriors sub-variables, podent obtenir una puntuació màxima de 25.

Entorn

Defineix les característiques estètiques de l'emplaçament físic en el què es troba el recurs. Se li atribueix una puntuació 1- Si es considera l'emplaçament *molt poc agradable*, 2- *Poc agradable*, 3- *Agradable* i 4- *Molt agradable*.

Visibilitat del recurs in situ

Fa referència a la visibilitat del recurs, observada des de la percepció de l'ull humà, en relació a la capacitat de poder reconèixer-ho o veure-ho. En aquesta variable s'incorporen dos sub-variable, vinculades al factor distància. Aquestes són la visibilitat des de les proximitats i la llunyania.

El concepte de *proximitat*, es considera com la capacitat de percebre el recurs des d'una distància inferior als 500 metres.

D'altra banda, el concepte de *llunyania* es considera com la capacitat de percebre el recurs des d'una distància superior als 500 metres, i fins al límit perceptual de l'home que variarà depenent de diferents factors, com poden ser les condicions atmosfèriques o el relleu, entre d'altres.

Per ambdós sub-variables, la puntuació oscil·la entre 0- *No visible*, 1- *Poc visible*, 2- *Visible* i 3- *Molt visible*. La visibilitat total considera per al anàlisi de factibilitat, sorgirà de la suma d'ambdós.

Serveis disponibles

Aquesta variable ve definida per l'existència o absència en els recursos d'elements que faciliten i milloren la qualitat de la visita, així com el seu gaudiment. En aquest cas també trobem dos sub-variables, una considerada com *serveis bàsics* i l'altra, *serveis avançats*.

Per *serveis bàsics*, s'entén l'existència d'infraestructures del tipus de bancs, papereres, serveis, voreres, etc.

D'altra banda, els *serveis avançats* es vinculen amb l'existència de serveis de restauració, punts d'informació, audio-guies, panells interpretatius, existència d'infraestructures per a ús científic, etc.

La puntuació per ambdós casos és de 0- *Inexistents* i 1- per a *Existents*.

Visitabilitat

Fa referència a les dificultats que poden existir a l'hora de visitar un determinat recurs. La valoració d'aquesta variable es realitza mitjançant la puntuació. 0- *si està prohibida la seva visita*, 1- *si es permet la visita però està restringida a una sèrie de persones, o en unes èpoques determinades, o mitjançant el pagament d'una quantitat econòmica, etc.*, i 2- *si la visita és completament lliure, podent accedir-hi en qualsevol moment, sense cap tipus de restricció*.

Protecció legislativa

Es determina si el recurs cultural disposa d'algun tipus de protecció legal, establerta per qualsevol de les administracions competents en la matèria. La seva existència és positiva per dotar el recurs d'una major significació i difusió del seu coneixement, ús i gaudiment.

D'aquesta manera, se'ls atribueix un 1 *als que gaudeixen d'una protecció legislativa* i un 0 *en cas contrari*.

Potencial turístic i cultural

Ambdós variables es puntuen amb 1- *si el potencial és molt baix*, 2- *si és baix*, 3- *si és mig*, 4- *si és alt* i 5- *si és molt alt*.

Turístic-cultural

El potencial Turístic-Cultural és aquell que vincula l'existència d'un valor cultural reconegut, amb la capacitat que té a l'hora d'atreure visites turístiques al propi recurs, formant part d'un element més a considerar en els atractius turístics d'una determinada zona. Es tracta de recursos que tenen la capacitat de satisfer les necessitats dels turistes, al temps que els dota d'un component cultural i, en conseqüència, generen o poden general afluència turística.

Únicament cultural

El potencial únicament cultural és aquell que manifesta un valor purament cultural i que difícilment pot estar vinculat a la atracció de fluxos turístics, principalment per les dificultats de competir amb altre tipus de recursos turístics existents. Tot i això, son elements rellevants per al gaudiment de la població local i per a la generació d'identitat i valoració del propi territori i cultura.

3.2.1.2 Recursos immaterials

Es freqüent que els recursos immaterials, per les seues característiques inherents, queden en un segon terme a l'hora de plantejar estratègies de recuperació i posada en valor del patrimoni cultural. En contraposició, el seu potencial turístic i de generació d'identitat cultural es tan important com el mostrat per els recursos materials. Amb l'objectiu de comprendre de manera més profunda i amb més detall la valoració atorgada a cadascuna de les variables immaterials, es procedeix a continuació a definir-les en la valoració global dels recursos immaterials emprada en l'Anàlisi de Factibilitat .

Entorn on es realitza

Defineix l'emplaçament físic en què es troba el recurs. El seu entorn immediat i adequació pel que fa a l'esdeveniment o festa que es realitza. En el cas de productes gastronòmics o semblants, s'entén per el lloc on es realitza la seva venda. Se li atribueix la següent puntuació: *1 en cas de considerar l'emplaçament molt poc agradable, 2 en el cas de poc agradable, 3 si és agradable i 4 per molt agradable.*

Grau d'influència en l'economia local

Tracta de mesurar com influeix la realització de determinat esdeveniment o celebració de festa en el conjunt de l'economia local. Les repercussions directes i indirectes d'aquesta celebració derivades de la demanda de serveis complementaris per part dels visitants o participants en l'esdeveniment. En aquest cas, *si el grau d'influència és alt, es puntuarà amb un 3, un 2 si és mitjà i un 1 si és baix.*

Generació d'identitat cultural

Determinats recursos immaterials poden identificar-se amb la generació o reforç d'identitat cultural de les persones residents a un territori. En aquest sentit, entenem per identitat cultural el conjunt de valors, tradicions i símbols compartits per un col·lectiu social en una comunitat. Atès l'aspecte positiu d'aquesta variable, se li atorga el valor *1 en cas que el recurs generi identitat cultural i 0 en cas contrari.*

Trajectòria

Fa referència a la durada en el temps del recurs immaterial, des del seu sorgiment o la seva celebració per primera vegada. Una trajectòria més llarga es correspon amb una puntuació major en tant que li se pressuposa una major influència en la identitat cultural local. Així, *les tradicions arrelades prenen un valor de 5, les que tenen 10 i més*

anys, de 4 les que tenen entre 6 i 10 anys, de 3, les que tenen entre 4 y 5 anys, amb un valor de 2 les que tenen entre 2 y 4 anys i finalment, les d'1 any prenen el valor 1.

Implicació institucional

Es tracta de mesurar la intensitat d'implicació d'organismes, tant públics com privats, en termes econòmics, en la difusió i promoció dels recursos culturals locals. Es consideren diferents nivells institucionals: el local, el comarcal, el regional, el nacional i l'internacional. En aquest últim s'inclourien les institucions europees, però també altres fora de l'esfera europea. La valoració va lligada al nombre d'institucions implicades, independentment del nivell administratiu a què corresponguen. Si només hi ha *1 institució implicada, la valoració serà 1, 2 si hi han 2 institucions implicades, i així successivament.*

Visibilitat i gaudiment

Aquest indicador guarda relació amb l'accés al recurs segons el lloc de celebració. En alguns casos l'accés és lliure, de manera que s'entén que és gratuït i no hi ha cap impediment per gaudir-lo. Es concedeix, per tant, *la puntuació màxima, un 2.* Que l'accés siga restringit suposa que s'ha de pagar per ell. No és aquesta la situació més negativa donat que, en algunes ocasions, haver de pagar un preu simbòlic per al seu gaudiment genera una major valoració per part del públic i, per tant, la puntuació en aquest cas és un 1. Finalment, es dóna la situació que l'accés siga prohibit per la qual cosa ens trobem en el cas més negatiu, pel seu caràcter excloent i es concedeix una puntuació de zero.

Protecció legislativa

Es determina si el recurs cultural disposa d'algun tipus de protecció legal, establerta per qualsevol de les administracions competents en la matèria. La seva existència és positiva per dotar el recurs d'una major significació i difusió del seu coneixement, ús i gaudiment. D'aquesta manera, se'ls atribueix *un 1 als que gaudeixen d'una protecció legislativa i un 0 en cas contrari.*

Periodicitat

És la freqüència amb què es pot gaudir del recurs en qüestió. Aquesta variable, guarda una relació més estreta amb els recursos en forma d'esdeveniments, com ara festivals, fires, concerts o representacions.

Les tradicions o recursos gastronòmics tenen atribuït un 0 en tant que no és aplicable en la seva valoració aquesta variable. *1 correspon amb una periodicitat anual, 2 trimestral, 3 mensual, 4 setmanal i finalment 5, si és diària.*

Potencial turístic i cultural

Puntuen amb *1- si el potencial és molt baix, 2- si és baix, 3- si és mig, 4- si és alt i 5- si és molt alt.*

Turístic-cultural

El potencial Turístic-Cultural és aquell que vincula l'existència d'un valor cultural reconegut, amb la capacitat que eixe valor té a l'hora d'atreure visites turístiques al propi recurs, formant part d'un element més a considerar en els atractius turístics d'una determinada zona. Es tracta de recursos que tenen la capacitat de satisfer les necessitats dels turistes, al temps que els dota d'un component cultural.

Únicament cultural

El potencial únicament cultural és aquell que manifesta un valor que difícilment, pot estar vinculat a la atracció de fluxos turístics, principalment per les dificultats de competir amb altre tipus de recursos turístics existents. Tot i això, la seua rellevància pot ser gran en relació amb el valor atorgat per la societat local.

3.2.2 Homogeneïtzació de variables

Cadascuna de les diferents variables estudiades en l'Anàlisi de Factibilitat vénen definides per un rang diferent, raó per la qual la seva comparació no resulta possible si no es fa un procés d'homogeneïtzació. En la situació de partida, cada variable està expressada en diferents unitats de mesura, el que fa difícil establir comparacions adequades entre elles perquè per a una mateixa unitat espacial aquest conjunt presentarà valors que oscil·laran entre magnituds màximes i mínimes, d'ací la necessitat d'homogeneïtzar aquestes característiques.

És a dir, l'interval entre el valor màxim i mínim que poden adoptar cadascuna de les variables, no té el mateix recorregut. Per tant i per poder obtenir una comparació adequada entre elles, és necessari que cadascuna tinga la mateixa distància entre el seu valor màxim i mínim.

Suposem que una variable ve definida pel rang:

$$X_i = [X_{i,min}, X_{i,max}]$$

on X_i és el valor que adopta la variable; $X_{i,min}$ és el valor mínim que pot adoptar segons la definició del seu rang i $X_{i,max}$ el valor màxim. Els rangs inicials de cada variable són diferents. Per això, volem homogeneïtzar totes les variables X , el que significa que desitgem convertir-les en l'interval:

$$X_n = [nnorm, -nnorm]$$

Definirem el rang d'homogeneïtzació:

$$X = [0, 1]$$

El primer que cal fer és el rang $[X_{i,min}, X_{i,max}]$ es transforme en un rang des de **0** fins un altre valor (el que siga).

Açò s'aconsegueix si al valor de X_i li restem $X_{i,min}$. Fent aquesta resta, la $X_{i,min}$ quedaria **0**, mentre que en el cas de $X_{i,max}$ quedaria $X_{i,max} - X_{i,min}$. Els valors intermedis es desplaçarien segons açò. El rang queda ara entre $[0, X_{i,max} - X_{i,min}]$ i la X_n quedarà com

$$X_n = X_i - X_{i,min};$$

Ara podem transformar el nostre rang a un rang entre **0** i **1**. Per fer-ho cal dividir la X_n entre $(X_{i,max} - X_{i,min})$. Si en el rang $[0, X_{i,max} - X_{i,min}]$ dividim ambos números entre $(X_{i,max} - X_{i,min})$ quedarà $[0, 1]$ i X_n quedaria com

$$X_n = [(X_i - X_{i,min}) / (X_{i,max} - X_{i,min})]$$

Després d'haver aplicat la fórmula anterior, les variables estan ja disponibles per a la seva comparació. Ara podem ponderar cada una d'elles, atorgant-li així una influència diferent en la suma final, segons la seua importància en l'Anàlisi de Factibilitat.

Variables dicotòmiques

Hi ha quatre variables dicotòmiques, per a les quals no s'ha procedit a la seva normalització. Aquestes són: protecció de la legislació i serveis disponibles, dins dels recursos materials, protecció de la legislació i generació d'identitat cultural, entre els immaterials.

El rang d'aquestes variable ve definit entre 0 i 1, és a dir, només poden prendre valor 0 ó 1, de manera que no cal normalitzar el seu rang. Cal recordar que l'objectiu de la normalització era unificar els rangs de totes les variables estudiada a un comú, definit entre 0 i 1. $X = [0, 1]$

Ponderació de les variables

En la realització de l'Anàlisi de Factibilitat, s'inclouen totes les variables que han estat valorades en primera instància. Ara bé, no totes elles tenen la mateixa importància, ni són considerades igual d'influents en el disseny de l'estratègia a seguir.

Per a això és necessari **ponderar els valors assignats** a cadascuna de les variables, un cop han estat normalitzats. Per ponderar hem d'assignar a cada un dels elements del conjunt, un valor diferent en funció de la seva importància relativa dins del conjunt.

En aquest cas, s'han establert 3 categories.

Si la variable és *molt rellevant* en la valoració del recurs en qüestió, es multiplicarà el valor de la variable normalitzada per 1,5.

Si la variable és *rellevant* en la valoració del recurs en qüestió, es multiplicarà el valor de la variable normalitzada per 1. En aquest cas es manté la variable inalterada, es respecta la valoració inicial.

Si la variable és *poc rellevant* en la valoració del recurs en qüestió, es multiplicarà el valor de la variable normalitzada per 0,5. S'ha utilitzat el 0,5 i no el 0 ja que si es

multipliqui per aquest número, s'anul·la la variable i per tant, no seria considerada en la suma total.

Tant en el cas dels recursos materials com en el dels immaterials, s'ha seguit una mateixa ponderació, permetent així una comparació més senzilla entre els recursos en cas de ser necessari.

3.3 El Procés de Participació Ciutadana

En qualsevol procés de planificació urbana o territorial, l'opinió de la societat local i dels usuaris reals i potencials és fonamental per a donar el pas essencial d'una proposta tècnica a una proposta compartida i, en conseqüència, més legitimada. D'aquesta manera s'incorpora l'opinió dels actors locals en el procés de planificació i s'implica als agents decisius per a la posada en marxa de les actuacions que emanen del projecte i que siguen considerades rellevants pels prenedors de decisions locals (tant l'administració local com els empresaris i col·lectius socials). Amb aquesta finalitat s'ha plantejat la realització de dinàmiques de participació ciutadana. La metodologia seguida, s'ha adaptat a la emprada pels Tallers de Visualització de Futur (EASW–*European Awareness Scenario Workshop*) de la Direcció General XIII de la Comissió de la UE, amb l'objectiu de fomentar la participació ciutadana en la definició de possibles escenaris de futur.

La Comissió de Diagnòstic i Propostes del Pla de Recuperació i Valoració dels Recursos Culturals de Tavernes de la Valldigna ha estat constituïda per un grup d'aproximadament 10-15 persones coneixedores de la realitat local i/o representants de col·lectius d'interés. La primera reunió de la Comissió va tindre com a objectiu la presentació dels treballs d'inventari i diagnòstic, i el seu debat amb els membres de la Comissió. Com a resultat es va obtenir un diagnòstic compartit de la situació dels recursos culturals del municipi. A més, es va sol·licitar als membres de la Comissió que reflexionaren sobre les que, al seu entendre, haurien de ser les línies d'acció estratègiques per a la recuperació i posada en valor del patrimoni cultural de Tavernes de la Valldigna. La segona reunió va tindre com a objectiu la presentació de la proposta estratègica per a la recuperació i posada en valor dels recursos culturals del municipi. El diagnòstic compartit havia de permetre el desenvolupament d'estratègies i accions que emanaren no sols de l'opinió dels tècnics, sinó de les aportacions de la societat local. El programa estratègic hauria de validar-se novament en la Comissió.

Taula 1. Organitzacions que componen la Comissió de Diagnòstic i Propostes

COMISSIÓ DE DIAGNÒSTIC I PROPOSTES
<ul style="list-style-type: none">
• Arquitecte municipal Ajuntament de Tavernes.
• Tècnica de Cultura Ajuntament de Tavernes.
• AEDL Ajuntament de Tavernes.
• Tècnic de Medi Ambient Ajuntament de Tavernes.
• Tècnic Auxiliar de Turisme de l'Ajuntament de Tavernes.
• Presidenta de l'associació de veïns.
• Presidenta de l'associació d'ames de casa.
• President de l'associació de comerciants.
• President Associació d'empresaris i comerciants de la Platja.
• Associació confraria verge del pilar de Tavernes de la Vallidigna.
• Associació de discapacitats de Tavernes de la Vallidigna.
• Grup de Muntanya de Tavernes de la Vallidigna.
• Societat Instructiva Unió Musical.

La funció de la Comissió de Diagnòstic i Propostes

La seua funció és constituir fòrums especialitzats per a la discussió del diagnòstic i elaboració de propostes. A l'hora de seleccionar els membres de les comissions de diagnòstic s'ha tingut en compte que ben sovint les persones que lideren els diferents sectors o institucions ho fan per la seua posició pública o política, més inclús que pels seus coneixements de la realitat empresarial o social. De la mateixa manera, també s'ha evitat que la configuració institucional s'adeqüe poc a la realitat empresarial o social (és a dir, que tinguem institucions que en realitat són poc representatives, o sectors que estan poc representats des del punt de vista de les institucions o agents teòricament cridats a complir tal funció).

La Comissió de Diagnòstic i Propostes s'ha configurat a partir de la identificació dels principals actors locals amb coneixement o interès (directe o indirecte) en l'àmbit de la cultura, el turisme i el patrimoni. Després d'un primer contacte telefònic, es va convocar els membres de la comissió a una sessió de treball amb el següent orde del dia:

1. Presentació dels membres i dels objectius de la reunió (20 minuts)
2. Presentació dels resultats del treball fins a la data (45 minuts)
  - a. Metodologia general
  - b. Inventari + Cartografia
  - c. Diagnòstic i esbós de propostes
3. Discussió del diagnòstic (tècnica de treball en grup): (90 minuts)
  - a. Ompliment dels qüestionaris individuals
  - b. Discussió de grup
4. Presentació de propostes (30 minuts)

3.4 Diagnòstic Integrat

En aquest apartat es desenvolupa un diagnòstic integrat, que engloba al conjunt dels resultats obtinguts en cadascuna de les fases anteriors. El diagnòstic emana del treball de l'equip tècnic del Pla de Recuperació i Valoració dels Recursos Culturals i es recolzarà en la informació següent: